

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 109
від 02 листопада 2022 року

**до проекту Закону України
про внесення змін до деяких законів України
щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькування)
(реєстр. № 6393-1 від 22.12.2021)**

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув на своєму засіданні 02 листопада 2022 року (протокол № 109) проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькування) (реєстр. № 6393-1 від 22.12.2021), поданий народним депутатом України Піпою Н.Р. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькування) (реєстр. № 6393-1 від 22.12.2021) є альтернативним до законопроекту про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькуванню) (реєстр. № 6393 від 06.12.2021).

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою захисту прав учасників освітнього, оздоровчо-виховного, навчально-тренувального процесу від булінгу задля створення безпечного середовища, що у свою чергу забезпечить учасників освітнього, оздоровчо-виховного, навчально-тренувального процесу.

Для досягнення цієї мети законопроектом пропонується внести зміни до законів України “Про фізичну культуру і спорт”, “Про охорону дитинства”, “Про оздоровлення та відпочинок дітей”, “Про освіту”.

На засіданні Комітету було звернено увагу на те, що концепція

запропонованих законопроектом за реєстр. № 6393-1 змін в цілому є ідентичною з тими змінами до законодавства, які містяться в законопроекті за реєстр. № 6393.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку зауважень, у тому числі аналогічних до законопроекту за реєстр. № 6393, зокрема щодо:

- недотримання принципу правової визначеності;
- відсутності порядку надання психолого-педагогічних послуг дітям, які постраждали від булінгу під час перебування в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- пропозиції врегулювати в окремих випадках суспільні відносини, які безпосередньо не належать до предмету регулювання закону;
- відсутності раціональної основи пропозиції законопроекту, згідно з якою “керівник дитячого закладу оздоровлення та відпочинку несе відповідальність за створення у дитячому закладі оздоровлення та відпочинку безпечного середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування), у тому числі: з урахуванням пропозицій територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров’я ...” (нова частина четверта ст. 33 **Закону № 375-VI**), **оскільки пропозиції (поради), на відміну від приписів нормативно-правових актів, приписів державних органів нагляду (контролю) щодо усунення порушень вимог законодавства, не є обов’язковими до виконання;**
- недоліків техніко-юридичного характеру (неузгодженість з термінами, які використовуються в чинних законах України), використання в тексті слів “у тому числі” тощо);
- необхідності перегляду строку набрання чинності Законом, проект якого розглядається, – “з дня, наступного за днем його опублікування”;
- необхідності узгодження змін із змінами до проекту Закону України про внесення змін до статті 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькування) (реєстр. № 6457 від 22.12.2021), в якому дещо по-іншому визначаються основні булінгу (цькування).

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету та Міністерство фінансів України визначили, що реалізація законопроекту не матиме впливу на показники бюджету.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу визнав, що проект Закону не суперечить міжнародно-правовим зобов’язанням України у сфері європейської інтеграції.

Комітет Верховної Ради України з питань молоді і спорту вважає недоліком законопроекту те, що у змінах до різних законів наведені різні визначення поняття булінгу (цькування), що може призвести до неоднозначного та помилкового тлумачення при застосуванні.

Також до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій надійшли експертні висновки від центральних органів виконавчої влади та відомств.

Міністерство освіти і науки України в межах компетенції надало низку зауважень і пропозицій до тексту законопроекту, зокрема щодо:

- необхідності доопрацювання в частині внесення змін до статті 173-4 Кодексу України про адміністративне правопорушення;

- різного визначення поняття булінг (цькування) у законодавстві, яке може призвести до неоднозначного та помилкового тлумачення при застосуванні правових норм відповідними суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування);

- доопрацювання понять “оздоровчо-виховний процес” та “процес оздоровлення та відпочинку” з метою однозначного визначення учасників відповідного процесу;

- доопрацювання законопроекту в частині визначення, що керівники закладів фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку повинні вживати відповідних заходів реагування у випадках булінгу в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері оздоровлення та відпочинку дітей.

Міністерство молоді та спорту України у своєму висновку зазначає, що не підтримує законопроект за реєстр. № 6393-1.

Національна академія правових наук вважає помилковим залишати у визначенні поняття булінгу бездіяльність і висловлює підтримку визначенню терміну “боулінг”, наведеному у проекті Закону України про внесення змін до статті 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькування) (реєстр. № 6457 від 22.12.2021).

Національна академія правових наук України не погоджується з пропозиціями авторів законопроекту щодо проведення процедури перевірки випадків булінгу (цькування) представниками адміністрації відповідної освітньої установи, іншої установи, в якій проводиться навчально-виховний, тренувальний або оздоровчий процес.

Розгляд всіх без виключення повідомлень про факти булінгу (цькування) з метою уникнення приховування (латентності) такого роду фактів слід внести до компетенції відповідних підрозділів Національної поліції України з залученням представників соціальних служб, залишивши в компетентності представників адміністрації закладів освіти або установ, в яких проходить навчально-виховний, та процес вжиття профілактичних заходів булінгу, припинення такого роду дій із закріпленням обов'язку повідомлення про відповідні факти представників органів Національної поліції України та соціальних служб.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини висловлює підтримку законопроекту та надає низку пропозицій, зокрема щодо:

- дискусійності пропонованого визначення терміну “навчально-тренувальний процес”, оскільки його описова частина не у повній мірі враховує характерні ознаки та процеси, притаманні такій сфері діяльності як фізична культура і спорт;

- необхідності забезпечення юридичної визначеності (поняття “негайне реагування” на випадки булінгу (цькування) стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу є оціночним);

- необхідності доопрацювання статті 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якою встановлюється відповідальність за “булінг (цькування), що вчиняється стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров’ю потерпілого”.

Освітній омбудсмен у своєму висновку зазначає, що підтримує зміни, запропоновані законопроектом, втім звертає увагу на те, що:

- вони не усувають проблему відсутності захисту від булінгу в ситуації, коли всі учасники: і булер, і постраждалий - є повнолітніми особами, адже відповідно до законодавства України дитиною є особа віком до 18 років;

- педагогічні працівники, яких суд визнав винними у вчиненні булінгу, не несуть дисциплінарної відповідальності, оскільки в законодавстві немає юридичних підстав для дисциплінарної відповідальності булерів, внаслідок чого вони продовжують обіймати свою посаду, що спричиняє ризики здійснення нових випадків булінгу такими працівниками та породжує відчуття безкарності для булерів;

- норми антибулінгового законодавства не поширюються на випадки, коли здобувач(і) освіти повнолітні(й) та скоїли булінг щодо педагога або у разі цькування повнолітніми здобувачами освіти один одного.

Враховуючи вищезазначене, освітній омбудсмен вважає за необхідне:

- внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України “Про освіту” та інші законодавчі акти, якими усунути обмеження, за яким булінгом не може вважатися ситуація, у якій всі учасники - повнолітні особи;

- сприяти розробленню протоколів й механізмів реагування на випадки булінгу в закладах професійної (професійно-технічної), передвищої та вищої освіти;

- ініціювати внесення змін до законодавства щодо недопущення зайняття посад педагогічних працівників та керівників закладів освіти особами, які визнані у судовому порядку винними у вчиненні боулінгу, та відповідальності педагогічних працівників за булінг;

- ініціювати зміни до законодавчих актів, які знижують кваліфікаційну категорію та скасовують педагогічні звання у педагогічних працівників, яких суд визнав винними у булінгу.

- ініціювати внесення у правове поле поняття “мобінг”.

На засіданнях підкомітетів з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях та з питань вищої освіти 21.02.2022 р. було розглянуто зазначений законопроект і рекомендовано Верховній Раді України прийняти за основу основний законопроект (реєстр. № 6393).

Заслухавши інформацію ініціаторів законопроекту, голови підкомітету з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях Лис О. та представників Міністерства освіти і науки України і Міністерства внутрішніх справ України, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькування) (реєстр. № 6393-1 від 22.12.2021), поданий народним депутатом України Піпою Н.Р. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду в першому читанні відхилити.

2. Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій відповідно до статті 110 Регламенту Верховної Ради України підготувати законопроект, який вноситься на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України - членами Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій з врахуванням основних положень проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькуванню) (реєстр. № 6393 від 06.12.2021) та проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства щодо протидії булінгу (цькування) (реєстр. № 6393-1 від 22.12.2021).

3. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити народного депутата України, Голову Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій С. Бабака.

Голова Комітету

Сергій БАБАК